

ENKELE TOTAALTELLINGEN VAN PLEISTERENDE WAADVOGELS LANGS DE VLAAMSE NOORDZEEKUST, PERIODE SEPTEMBER 1988 - FEBRUARI 1989

GEORGES DE PUTTER
THIERRY DE SCHUYTER
FREDERIK WILLEMYNS
FRANK DE SCHEEMAEKER

A INLEIDING

Het was sinds de winter 1984-85 geleden dat nog waadvogel-tellingen werden verricht over de totale lengte van de Vlaamse stranden (De Schuyter T., 1987). Onder impuls van de Vogelwerkgroep van Noordwest-Vlaanderen werd de draad weer opgenomen.

B WEER

Deze winter (1988-89) gaat waarschijnlijk de geschiedenis in als één van de zachtste uit deze eeuw, een winter met sneeuw noch ijs.

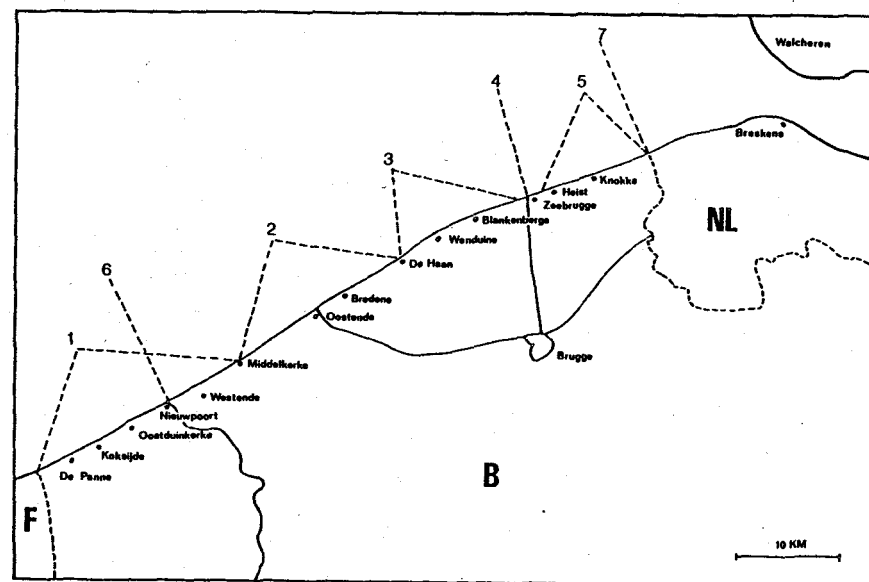
Het weer tijdens de tellingen was in het algemeen goed; enkel 9 oktober viel tegen met aanhoudende regen en veel wind (5 à 7 Bf). Hierdoor vielen de resultaten op deze dag enigszins tegen (zie tabel 2).

C METHODE

Maandelijks werd éénmaal geteld en dit van september 1988 tot februari 1989. Telkens betrof het 'simultane' tellingen; iedereen startte de telling bij het eerste ochtendgloren op de vooraf aangeduide trajecten. Door de goede organisatie werden dubbeltellingen vermeden en werd op nagenoeg 2 uur tijd de Vlaamse Noordzeekust volledig geteld.

Het volledige Vlaamse Noordzeestrand werd in 5 duidelijke trajecten en twee binnenzone's ingedeeld :

1. De Panne - Middelkerke
2. Middelkerke - De Haan
3. De Haan - Zeebrugge
4. Voorhaven Zeebrugge-Heist
5. Heist - Knokke
6. De IJzermonding
7. Het Zwin

Figuur 1 : De Vlaamse Noordzeekust met de indeling van de 5 trajecten en aanduiding van de 2 binnenzone's.

In de toekomst zal van deze indeling niet meer worden afge-
weken, zodat de tellingen gemakkelijker vergeleken kunnen
worden. Om vooral foeragerende vogels op het strand en
de golfbrekers niet over het hoofd te zien werden alle
trajecten te voet of per fiets geteld. Uitzondering hierop
vormt de Voorhaven te Zeebrugge-Heist die het best met
de wagen geteld wordt. Op 'moeilijke' plaatsen zoals de
havengeul van Nieuwpoort (waarlangs de IJzermonding ligt)
en Oostende vertrokken de tellers gelijktijdig elk langs
één kant van de geul en liepen van elkaar weg.

D RESULTATEN

De resultaten van de 6 tellingen worden weergegeven in
tabel 1 tot 6. Deze geven een volledig overzicht per telling
met het aantal soorten en hun aantallen per traject, een
algemeen totaal per soort voor de volledige telling en
het totaal aantal vastgestelde waadvogels per traject.
Tabel 7 geeft een algemeen overzicht voor de 6 tellingen
van de totale aantallen per soort per telling voor de totale
Vlaamse Noordzeekust, het totaal aantal waargenomen ex.
per soort voor de 6 tellingen en het percentage dat dit
laatste aantal bedraagt ten opzichte van het totaal aantal
vastgestelde waadvogels op de 6 tellingen (= 20.987 ex.!).
Verder wordt hier ook nog eens het totaal aantal vogels
per telling gegeven.

	1	6	2	3	4	5	7	TOTAAL
Scholekster	72	28	107	22	360	27	58	674
Bontbekplevier	-	9	4	-	7	-	-	20
Kleine plevier	-	1	-	-	-	-	-	1
Strandplevier	-	-	-	-	-	-	-	-
Morinelplevier	-	-	-	-	-	-	-	-
Goudplevier	-	-	-	-	-	-	-	-
Zilverplevier	10	2	11	1	13	4	37	78
Kievit	-	-	-	-	-	-	-	-
Steenloper	21	8	323	34	22	13	-	421
Kleine strandloper	-	-	-	-	-	-	-	-
Paarse strandloper	4	-	9	-	-	-	-	13
Bonte strandloper	1	27	4	-	44	-	44	120
Krombekstrandloper	-	-	-	-	-	-	2	2
Kanoetstrandloper	-	1	3	-	22	10	-	36
Drieteenstrandloper	-	-	-	-	-	2	-	2
Kemphaan	-	-	-	-	-	-	-	-
Zwarte ruiter	-	-	-	-	-	-	2	2
Tureluur	-	5	-	-	-	3	14	22
Groenpootruiter	-	-	-	-	-	-	1	1
Witgatje	-	-	-	-	-	-	-	-
Oeverloper	-	-	-	-	-	-	4	4
Grutto	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosse Grutto	20	2	7	-	-	-	6	35
Wulp	-	13	-	-	5	-	16	34
Regenwulp	-	-	-	-	-	-	-	-
Watersnip	-	-	-	-	27	-	-	27
Kluut	-	-	-	-	-	-	13	13
	128	96	468	57	500	59	197	1505

TABEL 2

09 OKTOBER 1988

TELLERS : MG,MVDW,GDP,FDR,TDS,FW,JVP,FDS,TDF,LMa

	1	6	2	3	4	5	7	TOTAAL
Scholekster	241	5	152	46	539	5	132	1120
Bontbekplevier	4	45	-	-	19	-	70	138
Kleine plevier	-	-	-	-	-	-	5	5
Strandplevier	-	13	-	-	98	-	-	111
Morinelplevier	-	-	-	-	1	-	-	1
Goudplevier	-	-	-	-	-	-	-	-
Zilverplevier	3	-	-	-	3	-	32	38
Kievit	-	-	-	-	-	-	80	80
Steenloper	30	11	262	12	14	15	60	404
Kleine strandloper	-	-	-	-	1	-	1	2
Paarse strandloper	-	-	9	-	-	-	-	9
Bonte strandloper	1	22	2	1	87	2	68	183
Krombekstrandloper	1	-	-	-	-	-	1	2
Kanoetstrandloper	-	22	5	-	27	-	16	70
Drieteenstrandloper	-	-	1	1	5	-	-	7
Kemphaan	-	-	-	-	-	-	-	-
Zwarte ruiter	-	-	-	-	-	-	2	2
Tureluur	-	4	3	-	9	1	79	96
Groenpootruiter	-	-	-	-	-	-	5	5
Witgatje	-	-	-	-	-	-	1	1
Oeverloper	-	-	2	-	-	-	15	17
Grutto	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosse Grutto	4	1	8	3	10	-	20	46
Wulp	-	22	-	-	10	-	43	75
Regenwulp	-	5	-	-	1	-	-	6
Watersnip	-	-	-	-	-	-	-	-
Kluut	-	-	-	-	-	-	32	32
	284	150	444	63	824	23	662	2450

TABEL 1

11 SEPTEMBER 1988

TELLERS : GDP,HD,NG,TDF,FDS,FDR,TDS,WD,GBu,NDq,LMa,FW,JVP

	1	6	2	3	4	5	7	TOTAAL
Scholekster	473	13	145	165	545	55	148	1544
Bontbekplevier	38	-	-	-	-	-	-	38
Kleine plevier	-	-	-	-	-	-	-	-
Strandplevier	-	-	-	-	-	-	-	-
Morinelplevier	-	-	-	-	-	-	-	-
Goudplevier	-	-	-	-	-	-	3	3
Zilverplevier	151	2	20	3	49	22	221	468
Kievit	-	-	-	-	-	-	-	-
Steenloper	242	-	351	156	6	5	67	827
Kleine strandloper	-	-	-	-	-	-	-	-
Paarse strandloper	-	-	73	37	-	22	6	138
Bonte strandloper	688	-	3	31	334	-	112	1168
Krombekstrandloper	-	-	-	-	-	-	-	-
Kanoetstrandloper	-	-	-	-	26	-	-	26
Drieteenstrandloper	72	-	109	76	1	30	-	288
Kemphaan	-	-	-	-	-	-	25	25
Zwarte ruiter	-	-	-	-	-	-	-	-
Tureluur	37	20	10	2	21	6	36	132
Groenpootruiter	-	-	-	-	-	-	-	-
Witgatje	-	-	-	-	-	-	-	-
Oeverloper	-	-	-	-	-	-	-	-
Grutto	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosse grutto	-	1	-	-	1	-	-	2
Wulp	22	42	-	-	5	1	90	160
Regenwulp	-	-	-	-	-	-	-	-
Watersnip	-	-	-	-	2	-	110	112
Kluut	-	-	-	-	-	-	61	61
	1723	78	711	470	990	141	879	4992

	1	6	2	3	4	5	7	TOTAAL
Scholekster	205	39	157	36	576	2	13	1028
Bontbekplevier	4	21	-	-	6	-	1	32
Kleine plevier	-	-	-	-	-	-	-	-
Strandplevier	-	-	-	-	1	-	-	1
Morinelplevier	-	-	-	-	-	-	-	-
Goudplevier	-	-	-	-	-	-	-	-
Zilverplevier	7	40	23	6	49	3	64	192
Kievit	-	-	-	-	-	-	400	400
Steenloper	3	53	416	165	32	-	8	677
Kleine strandloper	-	-	-	-	-	-	-	-
Paarse strandloper	-	-	82	27	14	-	-	123
Bonte strandloper	122	91	1	-	155	-	46	415
Krombekstrandloper	-	-	-	-	-	-	-	-
Kanoetstrandloper	-	-	-	-	22	-	-	22
Drieteenstrandloper	48	-	152	92	-	-	-	292
Kemphaan	-	-	-	-	-	-	-	-
Zwarte ruiter	-	-	-	-	-	-	6	6
Tureluur	2	22	5	3	19	1	35	87
Groenpootruiter	-	-	-	-	-	-	-	-
Witgatje	-	-	-	-	-	-	-	-
Oeverloper	-	-	-	-	-	-	-	-
Grutto	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosse grutto	-	1	-	-	2	-	-	3
Wulp	-	14	-	-	2	-	35	51
Regenwulp	-	-	-	-	-	-	-	-
Watersnip	-	-	-	-	-	-	-	-
Kluut	-	-	-	-	-	-	22	22
	391	281	836	329	878	6	630	3351

TABEL 3

13 NOVEMBER 1988

TELLERS : GDP,MVDW,MG,JVG,FW,MAP,NDg,TDS,FDR,RDJ,LMa

	1	6	2	3	4	5	7	TOTAAL
Scholekster	334	178	143	99	605	17	107	1483
Bontbekplevier	19	-	7	-	-	-	3	29
Kleine plevier	-	-	-	-	-	-	-	-
Strandplevier	-	-	-	-	-	-	-	-
Morinelplevier	-	-	-	-	-	-	-	-
Goudplevier	-	-	-	-	-	-	170	170
Zilverplevier	11	51	36	1	44	13	149	305
Kievit	-	28	-	-	-	-	-	28
Steenloper	85	28	341	176	51	13	13	707
Kleine strandloper	-	-	-	-	-	-	-	-
Paarse strandloper	4	-	151	40	6	2	-	203
Bonte strandloper	175	79	17	-	398	-	23	692
Krombekstrandloper	-	-	-	-	-	-	-	-
Kanoetstrandloper	-	-	2	-	7	-	-	9
Drieteenstrandloper	125	-	170	79	-	14	-	388
Kemphaan	-	10	-	-	-	-	17	27
Zwarte ruiter	-	1	-	-	-	-	1	2
Tureluur	3	47	18	2	23	-	42	135
Groenpootruiter	-	-	-	-	-	-	-	-
Witgatje	-	-	-	-	-	-	-	-
Oeverloper	-	3	-	-	-	-	-	3
Grutto	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosse grutto	-	-	-	-	-	-	-	-
Wulp	-	52	70	-	605	-	184	911
Regenwulp	-	-	-	-	-	-	-	-
Watersnip	-	-	-	-	11	-	-	11
Kluut	-	-	-	-	-	-	71	71
	756	477	955	397	1750	59	780	5174

TABEL 5

22 JANUARI 1989

TELLERS : GDP,RDJ,MG,FDS,TDS,FDR,RV,JVP,FW,Lma,VWG-COSTENDE

	1	6	2	3	4	5	7	TOTAAL
Scholekster	405	120	111	57	472	3	43	1211
Bontbekplevier	1	-	3	-	15	-	3	22
Kleine plevier	-	-	-	-	-	-	-	-
Strandplevier	-	-	-	-	-	-	-	-
Morinelplevier	-	-	-	-	-	-	-	-
Goudplevier	-	-	-	-	-	-	-	-
Zilverplevier	5	22	33	-	29	5	149	243
Kievit	-	-	-	-	-	-	-	-
Steenloper	102	-	465	124	12	-	81	784
Kleine strandloper	-	-	-	-	-	-	-	-
Paarse strandloper	25	-	126	30	-	-	4	185
Bonte strandloper	63	65	13	-	301	-	16	458
Krombekstrandloper	-	-	-	-	-	-	-	-
Kanoetstrandloper	-	-	1	-	1	-	-	2
Drieteenstrandloper	147	-	141	123	1	-	-	412
Kemphaan	-	-	-	-	-	-	-	-
Zwarte ruiter	-	-	-	-	-	-	-	-
Tureluur	-	-	8	-	15	-	19	42
Groenpootruiter	-	-	-	-	-	-	-	-
Witgatje	-	-	-	-	-	-	-	-
Oeverloper	-	-	-	-	-	-	-	-
Grutto	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosse Grutto	-	-	-	-	1	-	-	1
Wulp	-	-	-	-	1	-	66	67
Regenwulp	-	-	-	-	-	-	-	-
Watersnip	-	-	-	-	20	-	-	20
Kluut	-	-	-	-	-	-	68	68
	748	207	901	334	868	8	449	3515

TABEL 6

19 FEBRUARI 1989

TELLERS : GDP,FW,FDS,MG,VWG-COSTENDE,MVD,TDS,LMa,JVP

	11.09.88	09.10.88	13.11.88	11.12.88	22.01.89	19.02.89	TOTAAL	%
Scholekster	1120	674	1028	1544	1483	1211	7060	33,64 %
Bontbekplevier	138	20	32	38	29	22	279	1,33 %
Kleine plevier	5	1	-	-	-	-	6	0,03 %
Strandplevier	111	-	1	-	-	-	112	0,53 %
Morinelplevier	1	-	-	-	-	-	1	-
Goudplevier	-	-	-	3	170	-	173	0,82 %
Zilverplevier	38	78	192	468	305	243	1324	6,31 %
Kievit	80	-	400	-	28	-	508	2,42 %
Steenloper	404	421	677	827	707	784	3820	18,20 %
Kleine strandloper	2	-	-	-	-	-	2	0,01 %
Paarse strandloper	9	13	123	138	203	185	671	3,20 %
Bonte strandloper	183	120	415	1168	692	458	3036	14,47 %
Krombekstrandloper	2	2	-	-	-	-	4	0,02 %
Kanoetstrandloper	70	36	22	26	9	2	165	0,79 %
Drieteenstrandloper	7	2	292	288	388	412	1389	6,62 %
Kemphaan	-	-	-	25	27	-	52	0,25 %
Zwarte ruiter	2	2	6	-	2	-	12	0,06 %
Tureluur	96	22	87	132	135	42	514	2,45 %
Groenpootruiter	5	1	-	-	-	-	6	0,03 %
Witgatje	1	-	-	-	-	-	1	-
Oeverloper	17	4	-	-	3	-	24	0,11 %
Grutto	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosse Grutto	46	35	3	2	-	1	87	0,41 %
Wulp	75	34	51	160	911	67	1298	6,18 %
Regenwulp	6	-	-	-	-	-	6	0,03 %
Watersnip	-	27	-	112	11	20	170	0,81 %
Kluut	32	13	22	61	71	68	267	1,27 %
	2450	1505	3351	4992	5174	3515	20987	

TABEL 7

DATUM	Trajekt 1 + binnenzone 6	Trajekt 2	Trajekt 3	Trajekt 4	Trajekt 5 + binnenzone 7	ALGEMEEN TOTAAL
11.09.1988	434	444	63	824	685	2450
09.10.1988	224	468	57	500	256	1505
13.11.1988	672	836	329	878	636	3351
11.12.1988	1801	711	470	990	1020	4992
22.01.1989	1233	955	397	1750	839	5174
19.02.1989	955	901	334	868	457	3515

TABEL 8 Totaal aantal getelde waadvogels per trajekt en algemeen totaal per telling, langs de Westvlaamse Noordzeekust periode september 1988 - februari 1990.

Trajekt 1 + binnenzone 6	Trajekt 2	Trajekt 3	Trajekt 4	Trajekt 5 + binnenzone 7	ALGEMEEN GEMIDDELTE
887	719	275	968	649	3498

TABEL 9 Gemiddeld aantal waadvogels per trajekt en algemeen gemiddelde voor de 6 tellingen langs de Westvlaamse Noordzeekust periode september 1988 - februari 1989.

Trajekt 1 + binnenzone 6	Trajekt 2	Trajekt 3	Trajekt 4	Trajekt 5 + binnenzone 7
23,34 %	20,54 %	7,86 %	27,66 %	18,60 %

TABEL 10 Procentuele aanwezigheid van het gemiddeld aantal waadvogels per trajekt langs de Westvlaamse Noordzeekust periode september 1988 - februari 1989.

Tabel 8 vermeldt het totaal aantal vastgestelde waadvogels per traject per telling en het algemeen totaal per telling. Tabel 9 geeft het gemiddeld aantal vastgestelde waadvogels weer voor de 6 tellingen en het algemeen gemiddelde voor de totale Vlaamse Noordzeekust van de 6 tellingen. Tabel 10 vergelijkt de procentuele aanwezigheid van het gemiddeld aantal waadvogels per traject langs de Vlaamse Noordzeekust voor de besproken periode.

Met de bekomen gegevens kan nog veel meer gedaan worden, bijvoorbeeld een berekening van het aantal vogeldagen per soort, per traject, voor de Vlaamse Noordzeekust,... voor de besproken periode. Ook zouden statistisch nog een aantal dingen onderzocht kunnen worden. Voor de leesbaarheid van dit artikel laten we dit voorlopig achterwege, niets sluit echter uit dat dit in een volgende bijdrage toch gebeurt.

De slaappleatsen van Wulp en Kemphaan in het Zwin werden in dit verslag niet opgenomen, wat bij tellingen in het verleden wel gebeurde (Becuwe et al., 1983). Wulpen en Kemphanen op deze slaappleats foerageren tijdens de dag in hoofdzaak in de polders en hebben in feite weinig met de eigenlijke 'kusttellingen' te maken.

E BESPREKING VAN ENKELE SOORTEN

1 Scholekster *Haematopus ostralegus*

De toename deze winter in onze contreien is voor deze soort spectaculair te noemen. We krijgen hierdoor een verschuiving in de overwinteringspopulatie van een 1.000 naar 1.500 exemplaren. De verklaring voor deze toename kan enerzijds gezocht worden in het zachte weer gedurende de winterperiode anderzijds mag het toenemend belang van de de Voorhaven te Zeebrugge-Heist niet onderschat worden.

Resultaten van de 6 laagwatertellingen, algemeen totaal per telling voor de Vlaamse Noordzeekust :

11.09.88	1.120 ex.	11.12.88	1.544 ex.
09.10.88	674 ex.	22.01.89	1.483 ex.
13.11.88	1.028 ex.	19.02.89	1.211 ex.

De hoogste aantallen worden vastgesteld in december-januari, opmerkelijk zijn ook de 1.120 ex. op 11.09.88; dit aantal overtreft reeds de door Becuwe et al. (1983) vermelde 'regelmatige winterpiek van 500 tot 1.000 ex.' (de bovengrens van deze schatting werd toen al als een uitzonderlijk maximum beschouwd).

Op de 6 tellingen werden in totaal 7.060 Scholeksters geteld, dit vertegenwoordigt 33,64 % van het totaal aantal waargenomen waadvogels op de 6 tellingen; geen enkele andere soort weegt zo zwaar door in aantal! In de toekomst zal het meer dan de moeite blijven om deze soort te volgen. Hoe groot is de betekenis van een tijdelijk interessant gebied als de Voorhaven van Zeebrugge-Heist voor deze soort? Wat zal er gebeuren als dit terrein niet meer geschikt is voor de Scholekster? Een sterke daling van het aantal overwinterende ex. langs de Vlaamse Noordzeekust? Toekomstige tellingen zullen dit uitwijzen.

Bij het overlopen van tabel 1 tot 6 wordt duidelijk dat er zich 2 talrijkeheidscentra aftekenen; traject 1 en 4. De Voorhaven te Zeebrugge spant de kroon met het hoogste aantal vastgesteld op 1 traject, nl. 605 ex. op 22.01.89. Een tweede talrijkeheidscentrum tekent zich af rond de IJzermonding met als max. 564 ex. op 22.01.89.

JAAR	1975	1976	1977	1978	1979	1985	1989
EX.	-	682	520	497	866	1137	1483

Tabel 11 : Totale aantallen Scholeksters (*Haematopus ostralegus*) tijdens de simultane half-januaritellingen in 1975-1979, 1985, 1989 op het Vlaamse Noordzeestrand met inbegrip van de IJzermonding en het Zwin.

Uit bovenstaande tabel blijkt duidelijk dat de soort fors is toegenomen; weinig waadvogels geven echter zo'n enorme toename te zien.

2 Bontbekplevier *Charadrius hiaticula*

De Bontbek is één van die soorten die nooit in echt hoge aantallen waargenomen wordt in de winterperiode. Het is dan ook niet te verwonderen dat de soort het talrijkst aanwezig was tijdens de septembertelling (138 ex.). Van oktober tot februari schommelden de aantallen tussen 20 en 38 ex.

Op de 6 tellingen werden in totaal 279 vogels vastgesteld, dit betekent 1,33 % van het totaal aantal getelde waadvogels op de tellingen.

JAAR	1975	1976	1977	1978	1979	1985	1889
EX.	-	49	72	86	49	7	29

Tabel 12 : Totale aantallen Bontbekplevier (*Charadrius hiaticula*) tijdens de simultane januari-tellingen 1975-1979, 1985, 1989 op het Vlaamse Noordzeestrand.

3 Zilverplevier *Pluvialis squatarola*

Net zoals de Scholekster laat deze soort een 'spectaculaire' toename zien. Het is verheugend een dergelijk fenomeen te kunnen vaststellen, het roept echter ook heel wat vragen op. Hoe kunnen we het drie maal hoger aantal in vergelijking met vroegere januari-tellingen verklaren ?

Resultaten van de 6 laagwatertellingen, algemeen totaal per telling voor het Vlaamse Noordzeestrand :

11.09.88	38 ex.	11.12.88	468 ex.
09.10.88	78 ex.	22.01.89	305 ex.
13.11.88	192 ex.	19.02.89	243 ex.

JAAR	1975	1976	1977	1978	1979	1985	1989
EX.	-	75	113	101	114	113	305

Tabel 13 : Totale aantallen Zilverplevier (*Pluvialis squatarola*) tijdens de simultane januari-tellingen 1975-79, 1985, 1989 op het West-Vlaamse Noordzeestrand.

De aantallen lopen op van 38 ex. op 11.09.88 naar 78 ex. op 09.10.88. Tot hier een normale situatie. Anders wordt het echter tijdens de winterperiode : 192 ex. op 13.11.88 en zelfs 468 ex. op 11.12.88 ! Op 22.01.89 nog 305 ex. en zelfs half februari verblijven er nog 243 vogels. In totaal werden voor de 6 tellingen 1.324 ex. geteld, dit vertegenwoordigt 6,31 % van het totaal aantal vastgestelde waadvogels voor de 6 tellingen. Opvallend is dat in het Zwin te Knokke-Heist bijna steeds ongeveer de helft van het totale aantal Zilverplevieren verblijft (max. 221 op 11.12.88). In tegenstelling tot de achteruitgang van de meeste steltlopers in dit gebied, blijkt deze soort het hier bijzonder goed te doen. Ook op de meeste andere plaatsen langs de kust is een duidelijke toename te zien. Blijft de vraag hoe een dergelijke vrij plotse toename te verklaren. Specifiek onderzoek zou hier zeker interessant zijn.

4 Kievit *Vanellus vanellus*

De Kievit is geen echt typische vogel van het strand. Tijdens de tellingen kwam de soort vooral voor in de twee binnenzones; vooral in het Zwin en in mindere mate aan de IJzermonding.

Bij aanhoudende koude kan de soort wel in klein aantal vastgesteld worden op het strand en de golfbrekers.

5 Steenloper *Arenaria interpres*

De grootste aantallen Steenlopers worden al sinds de jaren '60 vastgesteld op traject 2, meer bepaald tussen Raverszijde en De Haan. Vooral de golfbrekers op dit traject zijn het foerageergebied bij uitsteking voor de Steenloper. Voor een gedetailleerde beschrijving van het Noordzeestrand zij verwezen naar Becuwe et al, 1983 in De Wielewaal 341-372 en Becuwe M., 1971 in De Giervalk 175-224.

Resultaten van de 6 laagwatertellingen, algemeen totaal per telling voor het Vlaamse Noordzeestrand :

11.09.88	404 ex.	11.12.88	827 ex.
09.10.88	421 ex.	22.01.89	707 ex.
13.11.88	677 ex.	19.02.89	784 ex.

Opvallend is reeds het hoge aantal in september (404 ex.), in oktober blijft dit aantal nagenoeg konstant. In november is er een duidelijke toename en in december wordt het max. bereikt (827 ex.). In januari valt het aantal terug naar 707 ex. en in februari zijn er terug 784 ex., mogelijks door vroege voorjaarsstrek.

Volgens Becuwe (1971) kwam bijna 2/3 van het totaal aantal Steenlopers voor tussen Raverszijde en De Haan. Dit blijkt anno 1989 nog steeds het geval.

Aantallen Steenlopers op traject 2 (Raverszijde - De Haan), periode september 1988 - februari 1989 + percentage dat dit aantal vertegenwoordigt t.o.v. het totaal aantal Steenlopers dat vastgesteld werd op die telling :

11.09.88	262 ex. (64,85 %)	11.12.88	351 ex. (42,44 %)
09.10.88	323 ex. (76,72 %)	22.01.89	341 ex. (48,23 %)
13.11.88	677 ex. (61,45 %)	19.02.89	465 ex. (59,31 %)

Voor de 6 tellingen werden op traject 2 gemiddeld 637 Steenlopers vastgesteld of gemiddeld 58,83 % van het totaal aantal per telling. Uiterste waarden zijn 42,44 % en 76,72 % voor dit traject. Opvallend is ook het povere resultaat op traject 5 (Heist-Knokke), een verschijnsel dat reeds duidelijk merkbaar was in 1985-85 (De Schuyter, 1987). Bijna alle vogels werden op de slikken van het Zwin waargenomen, het strandtraject leverde weinig tot niets op. Opspuiting van de stranden voor Knokke en de toenemende recreatiedruk (o.a. vissers en wandelaars) zijn hier zeker niet vreemd aan. Ook op andere plaatsen zorgt de toegenomen recreatiedruk voor verstoring van pleisterende waadvogels. Vooral vissers die uren blijven op golfbrekers, zorgen ervoor dat dat er op deze golfbrekers weinig of geen steltlopers komen foerageren.

JAAR	1970	1975	1976	1977	1978	1979	1985	1989
EX.	338	420	524	671	751	794	952	707

Tabel 14 : Totale aantallen Steenloper (*Arenaria interpres*) tijdens de simultane januari-tellingen 1970, 1975-79, 1985, 1989 op het Westvlaamse Noordzeestrand.

Vanaf 1970 tot 1985 is er een geleidelijke toename waar te nemen in de overwinteringspopulatie, mogelijks is het hoge aantal in 1985 veroorzaakt door de strenge winter in dat jaar; 1989 heeft dan weer een iets lager aantal mogelijks veroorzaakt door het extreem zachte weer.

6 Paarse strandloper *Calidris maritima*

Net zoals de Steenloper een golfbrekerspecialist, die we dan ook in hoofdzaak terug vinden op traject 2. De aantallen liggen in vergelijking met de jaren '70 eerder aan de lage kant.

Resultaten van de 6 laagwatertellingen in de periode september 1988 - februari 1989, totale aantallen voor het Westvlaamse Noordzeestrand + aantal traject 2 + percentage dat dit aantal vertegenwoordigt t.o.v. het totaal aantal Paarse strandlopers dat vastgesteld werd op die telling.

DATUM	TOTAAL	TRAJEKT 2	%
11.09.88	9	9	100,00
09.10.88	13	9	69,23
13.11.89	123	82	66,67
11.12.89	138	73	40,11
22.01.89	203	151	74,38
19.02.89	185	126	68,10

Bovenstaande tabel geeft mooi het aantalsverloop weer van de Paarse Strandloper tijdens de tellingen, alsook het grote belang van traject 2 voor deze soort.

JAAR	1970	1975	1976	1977	1978	1979	1985	1989
EX.	141	331	315	320	299	281	182	203

Tabel 15 : Totale aantallen Paarse Strandloper (*Calidris maritima*) tijdens de simultane januaritellingen 1970, 1975-79, 1985, 1989, langs het Westvlaamse Noordzeestrand.

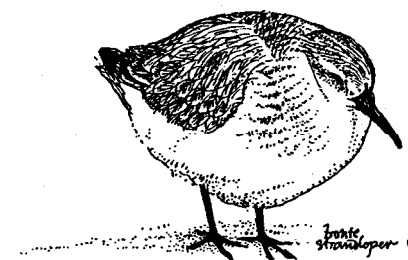
Tussen 1975 en 1979 was het aantal Paarse Strandlopers vrij konstant, met toch een geleidelijke zeer lichte daling van het aantal naar 1979 toe. Als deze daling zich heeft verder gezet vanaf 1980 weten we niet. Indien het wel zo is dan liggen de huidige aantallen ongeveer in de lijn van de verwachtingen. Anderzijds dient opgemerkt te worden dat door opspuitingen te Knokke-Heist een zeer waardevol biotoop verloren gegaan is. Begin van de jaren '70 werden hier regelmatig 50 tot 80 ex. (soms meer) geteld (tellingen TDS). Biotoopverlies is dus mogelijk ook een verklaring voor de scherpe terugval van het aantal overwinterende Paarse strandlopers aan de Vlaamse Noordzeekust.

7 Bonte strandloper *Calidris alpina*

Qua totaal aantal op de 6 tellingen komt de Bonte Strandloper op de derde plaats met 3.036 ex. (14,47 %) In de jaren '70 bepaalde men (Becuwe et al.) de mid-winterpiek (van december tot februari) op 800 tot 1.500 ex.

De resultaten van de 6 laagwatertellingen, algemeen totaal per telling voor het Westvlaamse Noordzeestrand periode september 1988 - februari 1989.

11.09.88	183 ex.
09.10.88	120 ex.
13.11.88	415 ex.
11.12.88	1168 ex.
22.01.89	692 ex.
19.02.89	458 ex.

De mid-winterpiek (800 - 1.500 ex.) stemt overeen met december '88. De 692 ex. op 22.01.89 zijn waarschijnlijk een vertekening van de werkelijkheid. De dag voor de telling werden in de IJzermonding door de plaatselijke ringwerkgroep op de HVP ongeveer 250 Bonte strandlopers geteld. Op dat moment waren zo'n 500 vogels aanwezig. Op 22.01.89 werden slechts 254 ex. genoteerd voor het ganse traject 1 en de binnenzone 6. Zonder de ringactiviteiten zou het aantal Bonte strandlopers op de januari-telling wellicht een 900 à 950 ex. bedragen hebben voor de totale kust. Ook dit aantal komt dan in de buurt van de vroeger vastgestelde midwinterpiek. Het eerder lage aantal op 19.01.89 (458 ex.) is mogelijks te wijten aan het zachte weer.

JAAR	1975	1976	1977	1978	1979	1985	1989
EX.	-	837	1456	915	1136	(753)	692*

() onvolledige telling
 * wellicht 900 à 950 ex.

Uit de tellingen van 1988-89 blijkt dat 3 gebieden belangrijk zijn voor deze soort : traject 1 + binnenzone 6, traject 4 en in mindere mate binnenzone 7. Voor de 6 tellingen werden op het traject 1 + binnenzone 6 in totaal 1334 ex. vastgesteld, voor traject 4 geeft dit 1319 ex. en voor binnenzone 7 309 ex. Deze zijn samen goed voor 97,56 % (2962 ex.) van het totaal aantal van de 6 tellingen. De drie aangehaalde zone's hebben alle gemeen dat er een slikkegebied aanwezig is; een foerageergebied bij uitstек voor het Bontje bij een dergelijke zachte winter. Bij aanhoudende koude kan men echter een totaal ander verspreidingspatroon vaststellen. Zo neemt het belang als foerageergebied van de strandzone's met golfbrekers toe bij aanhoudende koude.

8 Drieteenstrandloper Calidris alba

Op de 6 tellingen werden in totaal 1.389 ex. vastgesteld of 6, 62 % van het totaal aantal waadvogels.

Resultaten van de 6 laagwatertellingen, algemeen totaal per telling voor het Westvlaamse Noordzeestrand, periode september 1988 - februari 1989.

11.09.88	7 ex.	11.12.88	288 ex.
09.10.88	2 ex.	22.01.89	388 ex.
13.11.88	292 ex.	19.02.89	412 ex.

De soort komt vanaf begin juli reeds terug voor langs de kust, nooit in grote aantallen. Pas na half oktober nemen de aantallen geleidelijk toe. De aantallen bij onze tellingen voor november en december zijn vrij gelijklopend. Interessant is de toename met 100 ex. van december naar januari en het hoogste aantal wordt pas tijdens de februari-telling bereikt. Hoe zou het verder verlopen zijn ? Ondanks het feit dat de aantallen niet erg hoog oplopen, herbergt het Westvlaamse Noordzeestrand nog steeds 2 à 3 % van de Westeuropese winterpopulatie (1 % = 150 ex.). Nationaal en internationaal blijft het Drieteentje één van de meest interessante soorten om te volgen.

Van groot belang voor deze soort zijn de trajecten 1, 2 en 3; op traject 4 en 5 werden tijdens de tellingen slechts zeer weinig of soms zelfs geen vogels vastgesteld.

JAAR	1975	1976	1977	1978	1979	1985	1989
EX.	520	307	658	701	939	527	388

Tabel 16 : Totale aantallen Drieteenstrandloper (Calidris alba) tijdens de simultane januaritellingen 1975-79, 1985, 1989 op het Westvlaamse Noordzeestrand.

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de aantallen nogal aan sterke aantalsfluctuaties onderhevig zijn, het lage aantal voor 1989 zal wellicht te wijten zijn aan het zeer zachte weer.

9 Tureluur Tringa totanus

Net zoals de Bonte strandloper heeft de Tureluur bij zacht winterweer een voorkeur voor de typische slikbiotopen, met name traject 1 en de IJzermonding, de Voorhaven en het Zwin. In geen van de gebieden werden absolute top-aantallen genoteerd, meestal enkele tientallen exemplaren. De hoogste aantallen werden vastgesteld in december en januari met respectievelijk 132 en 135 ex. voor de totale kuststrook.

Resultaten van de 6 laagwatertellingen, algemeen totaal per telling voor het Westvlaamse Noordzeestrand, periode september 1988 - februari 1989.

11.09.88	96 ex.	11.12.88	132 ex.
09.10.88	22 ex.	22.01.89	135 ex.
13.11.88	87 ex.	19.02.89	42 ex.

Op de 6 tellingen werden in totaal 514 Tureluurs vastgesteld of 2,45 % van het totaal aantal getelde waadvogels.

Vermoedelijk behoort een gedeelte van de overwinteraars tot de ondersoort 'robusta'; gericht ringwerk zou in de populatiesamenstelling meer inzicht kunnen brengen.

10 Wulp Numenius arquata

Van deze soort werden geen slaapplaatstellingen opgenomen (zie hiervoor punt D : Resultaten), enkel de aanwezige vogels tijdens de tellingen zelf werden genoteerd. De traditionele pleisterplaatsen zijn nog steeds het Zwin en de IJzermonding. Zeer eigenaardig waren de 605 foeragerende ex. in de Voorhaven te Zeebrugge op 22.01.89; 's avonds gingen deze vogels slapen in de Uitkerkse polders. Enkele dagen later draaide het scenario zich volledig om, foerageerden in de polders en kwamen 's avonds slapen op het slik in de Voorhaven (GDP, TDS).

Zoals gewoonlijk en vooral bij zacht winterweer overwinterend in het Zwin met een maximum van 70 ex. tijdens de mid-winter.

F. SAMENVATTING

Onder impuls van de Vogelwerkgroep van Noordwest-Vlaanderen werden in de periode september 1988 - februari 1989 6 simultane tellingen verricht van pleisterende waadvogels langs de Westvlaamse Noordzeekust. Door een goede organisatie werd de volledige kuststrook in ongeveer 2 uur geteld door een groep medewerkers. Door het korte tijdsbestek en de grote groep medewerkers waren dubbeltellingen nagenoeg uitgesloten.

De tellingen hadden tot doel na te gaan hoeveel waadvogels er verbleven langs de Westvlaamse Noordzeekust, welke de soorten en hun aantallen zijn, welke trajecten het meeste waadvogels herbergen, wat de situatie is in vergelijking met vroegere onderzoeken.

Voor de belangrijkste soorten werd een soortbespreking gemaakt; hieruit kunnen de belangrijkste vaststellingen gehaald worden :

Scholekster - *Haematopus ostralegus*

In vergelijking met vorige onderzoeken werd een belangrijke toename vastgesteld; de vroegere regelmatige winterpiek van 500 tot 1.000 ex. (de bovengrens van deze schatting werd als een uitzonderlijk maximum beschouwd) werd op 5 van de 6 tellingen overschreden. De regelmatige winterpiek mag nu gesteld worden op 1.000 tot 1.500 ex. Op de 6 tellingen werden in totaal 7.060 ex. vastgesteld of 33,64 procent van het totaal aantal waadvogels geteld op de 6 tellingen.

Zilverplevier - *Pluvialis squatarola*

Nooit geziene aantallen werden pleisterend vastgesteld langs de Westvlaamse Noordzeekust. Vroegere tellingen gaven een relatief gelijk aantal overwintelaars te zien tijdens de januaritellingen van 1977-79 en 1985; in 1989 werden 3 maal zoveel Zilverplevieren vastgesteld. Absoluut hoogtepunt waren de 468 ex. op 11.12.88. Het natuurreservaat 'Het Zwin' herbergde steeds belangrijke aantallen. Verder onderzoek in dit gebied, aangevuld met de tellingen van de volledige kust, zijn noodzakelijk om een beter inzicht te krijgen in dit nieuw fenomeen.

Steenloper - *Arenaria interpres*

In het algemeen mag gesteld worden dat de resultaten eveneens wijzen op een toename, zoals reeds vastgesteld in 1985. De nu vastgestelde aantallen benaderen deze van

1985 vrij goed, vermoedelijk door de extreem zachte winter werd de kaap van 900 niet overschreden. Trajekt 2 herbergt 2/3 van het totaal aantal Steenlopers van de Westvlaamse Noordzeekust en is daardoor voor deze soort van nationaal en internationaal belang.

Paarse strandloper - *Calidris maritima*

Geen echt hoge aantallen in vergelijking met de jaren '70. Dit lage aantal wordt mogelijks veroorzaakt door biotoopverlies ten gevolge van zandopsuitingen of door een geleidelijke afname van de aantallen sinds 1975.

Bonte strandloper - *Calidris alpina*

De vroeger reeds vastgestelde winterpiek van 800 tot 1.500 exemplaren werd ook deze winter - ondanks het zachte weer gehaald : 1.168 ex. op 11.12.88. Drie gebieden zijn van belang voor deze soort : trajekt 1 + binnenzone 6, trajekt 4 en in mindere mate binnenzone 7. Samen zijn deze goed voor 97,56 % van het aantal waargenomen ex. op de 6 tellingen !

Drieteenstrandloper - *Calidris alba*

Tijdens de mid-winterperiode verblijft 2 à 3 % van de West-Europese winterpopulatie langs het Westvlaamse Noordzeestrand. Van groot belang voor deze soort zijn de trajecten 1,2 en 3.

Voor de 6 tellingen werden gemiddeld 3.498 steltlopers geteld langs de Westvlaamse Noordzeekust. De hoogste gemiddelde score per trajekt wordt behaald door de Voorhaven (trajekt 4) met 27,66 %, wat bewijst dat een tijdelijk geschikt gebied voor waadvogels ook tijdelijk van zeer groot belang kan zijn voor steltlopers.

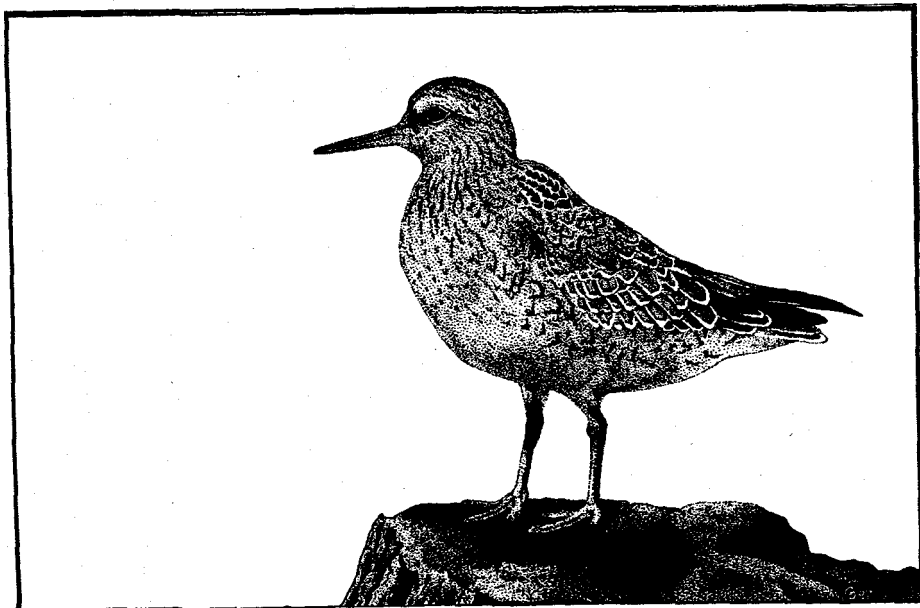
G. DANKWOORD

Met dank aan alle tellers : F. De Scheemaeker, F. De Ruwe, T. De Schuyter, G. De Putter, H. Delrue, W. Dias, M. Gilté, T. Defoort, G. Burggraeve, N. Declercq, P. Lingier en de VWG-Oostende, J. Vanpraet, F. Willemyns, L. Maertens, M. Vandewalle, D. Daled, M. Peeters, R. Vannieuwenhuyze, G. Orbie, B. Opstaele, P. Opstaele, W. Lammerant en R. De Jaegher.

Zonder de inzet van deze mensen waren deze tellingen onmogelijk geweest !

H BIBLIOGRAFIE

- M. Becuwe, 1971. Het voorkomen van de Steenloper (*Arenaria interpres*) en de Paarse strandloper (*Calidris maritima*) in België en Zeeuws-Vlaanderen. De Giervalk 61: 175-224.
- M. Becuwe, G. Burggraefe, J. Burny, P. Lingier, G. Rappé, J. Van Gompel, 1983. De verspreiding en het aantalsverloop van pleisterende waadvogels op de Westvlaamse Noordzeekust. De Wielewaal 49: 341-372.
- T. De Schuyter, 1987. Enkele totaaltellingen van pleisterende waadvogels langs de Westvlaamse Noordzeekust in de winter 1984-85. Mergus 1: 174-192.

I SUMMARY

Some results of Shorebird censuses at the West-Flemish coast of the North Sea, during the winter of 1988-89

From September 1988 to February 1989, 6 simultaneous Shorebirds counts along the West-Flemish coast of the North Sea were carried out, conducted by the North-West-Flanders Bird Study Group. The whole coastal area was promptly counted in about 2 hours by a group of fellow workers. Because of the short census period of time and the great fellow workers group double counts were almost excluded.

The censuses aimed to examine how much and what kind of Shorebirds were roosting along the West-Flemish coast of the North Sea, to know each species number and the most populated stretches in comparison with the situation in previous investigations.

The most important species are considered individually and the following conclusions can be made:

Oystercatcher - *Haematopus ostralegus*

Compared with previous study there is an important increase: the former regular winter peak of 500 to 1.000 specimen (the upper limit of that estimation was considered as an exceptional maximum) was outnumbered on 5 of 6 counts. Now, the regular winter peak is consisting of 1.000 to 1.500 specimen. 7.060 specimen were recorded during 6 counts providing 33,64 % of the total number of Shorebirds.

Grey plover - *Pluvialis squatarola*

Unprecedented numbers were found along the West-Flemish coast of the North Sea. Previous counts showed a relative equal number of wintering birds during the January censuses from 1975-79 and in 1985. In 1989 that number increased threefold. There was an outstanding peak of 468 specimen on 11.12.1988. The nature reserve of The Zwin always held important numbers. Further investigation in that area in addition with censuses of the whole coast is necessary in order to have a better understanding of that new phenomenon.

Turnstone - *Arenaria interpres*

The results show also an increase, like already stated in 1985. The present numbers come quit close to those of 1985. Probably due to the extremely mild winter, the cape of 900 specimen was not crossed. Stretch nr. 2 holds 2/3 of the number of Turnstone at the West-Flemish coast of the North Sea and therefore, that stretch is of national and international importance to that species.

Purple sandpiper - *Calidris maritima*

The numbers are not really huge in comparison with those of the Seventies. That low number is probably due to loose of biotopes as a result of beach reclaiming or gradually decreasing in numbers since 1975.

Dunlin - *Calidris alpina*

In spite of the mild weather, the former winter peak of 800 to 1.500 specimen was also reached during that wintertime: 1.168 specimen on 11.12.1988. 3 areas are important to that species: stretch nr. 1 + inland area nr. 6, stretch nr. 4 and to a lesser degree inland area nr. 7, provide 97,56 % of the recorded specimen during the 6 counts.

Sanderling - *Calidris alba*

During the midwinter period, from 2 to 3 % of the West European winter population remain along the West-Flemish coast of the North Sea. The stretches nr. 1, 2 and 3 are very important to that species.

During the 6 censuses an average of 3.498 waders were recorded along the West-Flemish coast of the North Sea. In the avant-port of Zeebrugge (stretch nr. 4) an average of 968 waders were recorded (27,66 % of the total number per count). No other stretch scores that high. This proves that an area, temporarily convenient for Shorebirds, can also be temporarily very important to waders.